

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 331 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 แบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป จำนวน 43 ข้อ การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) สอบถามระดับปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) จัดประชุมสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ 11 คน เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 233 คน มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 155 คน มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 201 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 76 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 มี 4 ด้าน มีปัญหาการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหาอันดับแรกคือด้านการบริหารงานวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านการบริหารงบประมาณมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และอันดับสุดท้ายคือด้านการบริหารงานบุคคลมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยในภาพรวมปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาการมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา และอันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

3. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านการบริหารงบประมาณ โดยในภาพรวมมี ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาการมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทาง ในการบริหารและจัดการด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของสถานศึกษา อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา และอันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

4. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยในภาพรวมมีปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคล อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการด้านการบริหารงานบุคคล และอันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพบุคลากรของสถานศึกษา

5. การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยในภาพรวมมี ปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหาการมีส่วนร่วมอันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมปรับปรุง พัฒนา การปฏิบัติงานของสถานศึกษา และอันดับที่ 3 คือ การมีส่วนร่วมประชุม ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการวางแผนกำหนดนโยบายของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ของประเด็นปัญหาที่มีปัญหาสูงสุด 3 อันดับ จากผลการวิจัยพบว่าปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมชิต ชันขวา (2544) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล ยกเว้นด้านการบริหารทั่วไปมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ เกื่อนนาคี (2544) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

1.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานวิชาการ มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับแรกคือ การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของกรมสามัญศึกษา กองการมัธยมศึกษา (2543) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา พบว่า

สถานศึกษาควรมีการกำหนดกลยุทธ์ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพและความพร้อมของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษารูปแบบต่างๆ โดยใช้แผนยุทธศาสตร์ที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดทำเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาควรยอมรับและเห็นความสำคัญของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการกิจกรรมอื่น ๆ ควรกำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกตัวแทนชุมชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาที่เชื่อมั่นได้ว่าได้ตัวแทนจากทุกกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีความสามารถที่จำทำหน้าที่ในฐานะเป็นกรรมการสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ควรเน้นบทบาทของชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วม ตามระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับระดับคุณภาพที่กำหนด และมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ปัญหาอันดับที่สองคือ การมีส่วนร่วมสนับสนุนในการจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและการใช้แหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ แก้วชนะ (2544) ได้วิจัยเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาขอนแก่น พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านส่งเสริมการสอน ด้านงานห้องสมุด และด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนและปัญหาอันดับที่สามคือ การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ ศรีอยเพ็ชร (2547) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่มีส่วนร่วมส่งเสริมให้โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้ความเห็นชอบในสาระหลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้น ให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซาเปล (Chapel. 1995) ได้วิจัยเรื่องสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้แทนผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในโรงเรียน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมหรือมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในการร่วมตัดสินใจในโรงเรียนเช่น เรื่องการว่าจ้างครู การจัดทำแผนแม่บทของโรงเรียน และการคัดเลือกครูเป็นต้น และผู้ปกครองมีความต้องการอย่างมากในการเข้าไปมีส่วนร่วมตัดสินใจในโรงเรียนทุก ๆ เรื่อง เช่น การจัดหาทุน การขยายอาคารเรียน การกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน การประเมินผล การปฏิบัติงานของครู การเลือกและการสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน การออกกฎระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมนักเรียน รวมทั้งการคัดเลือกผู้บริหารโรงเรียน

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงบประมาณ มีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับแรกคือ การมีส่วนร่วมวางแผน ให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการด้านการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภพ จันทรา (2540) ได้วิจัยเรื่องการบริหารโครงการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารโครงการมากที่สุด ได้แก่บุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่ การวางแผนการงบประมาณ การจัดองค์กร การประสานงาน มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ปัจจัยที่เป็นปัญหามากที่สุดจะเกี่ยวข้องกับด้านงบประมาณที่ได้รับและหน่วยเหนือมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ไม่ต่อเนื่อง ปัญหาอันดับที่สองคือ การมีส่วนร่วมให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนการใช้งบประมาณของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนันท์ เพียงกระโทก (2546) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนนาร่อง ระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ด้านการบริหารงบประมาณชุมชนมีส่วนร่วมในการระดับทรัพยากร การลงทุนทางการศึกษาและการตั้งงบประมาณ ปัญหาที่พบด้านการบริหารงบประมาณ ชุมชนไม่มีความรู้และเข้าใจในการจัดตั้งงบประมาณ และปัญหาทางเศรษฐกิจไม่เอื้อต่อการสนับสนุนโรงเรียน และปัญหาอันดับที่สามคือ การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนอง เครือมาก (2540) ได้วิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า เรื่องต่าง ๆ ในแต่ละด้านคณะกรรมการโรงเรียนยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติอย่างเต็มที่ เพราะโรงเรียนส่วนมากมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนเพียงไม่กี่ครั้ง ส่งผลให้การบริหารงานด้านงบประมาณในโรงเรียนบางรายการจึงมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมชาติ นวสุขกุล (2541) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาด้านโรงเรียนและสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่าด้านงบประมาณและวิชาการคือการส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

1.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานบุคคลมีปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอันดับแรกคือการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานบุคคลซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา พิเศษ (2547) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมด้านพัฒนาบุคลากรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเทศบาล จังหวัดชัยนาท พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อยคือ การมี

ส่วนร่วมในการจัดให้มีการประเมินผลและการติดตามผลการพัฒนาบุคลากรตามแผนงานที่วางไว้ การจัดเกณฑ์หรือมาตรฐานในการประเมินผลการพัฒนาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง การกำหนด ผู้รับผิดชอบในการประเมินไว้อย่างชัดเจน การติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นการพัฒนาบุคลากร ที่ประเมินได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผน/นโยบาย ปัญหาอันดับที่สองคือการมีส่วนร่วมวางแผนให้คำปรึกษา เสนอแนะแนวทางในการบริหารและจัดการด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ ศรีจันทร์ (2545) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบรรพตพิสัย สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่าปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลเมื่อพิจารณารายข้อ ปรากฏว่า ข้อที่มีปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนอยู่อันดับที่ 1 คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อันดับที่ 2 คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อันดับที่ 3 ได้แก่การมีส่วนร่วมในการจัดหาสวัสดิการ ที่เหมาะสมให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และปัญหาอันดับที่สามคือการมีส่วนร่วมแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพบุคลากรของสถานศึกษาซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของสนอง เครือมาก(2540) ได้วิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากำแพงเพชร พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่ เข้าใจบทบาทหน้าที่ การรวมประชุมของสถานศึกษามีน้อย การดำเนินงานเกี่ยวกับหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง การ ปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ปฏิบัติได้เพียงบางเรื่องเท่านั้น

1.4 ปัญหาการมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไป มีปัญหาโดยรวมอยู่มีระดับปาน กลาง ปัญหาอันดับแรกคือ การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในของ สถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญชู ชัยเกียร (2549) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหาร โรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนบ้านหางน้ำ หนองแวม (โอดุลย์มภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตามแนวประกันคุณภาพการศึกษามี 7 ขั้นตอน ปัญหาอันดับที่สองคือ การมีส่วนร่วมปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมลักษณ์ ภูคำแสน (2540) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สถานการณ์มีส่วนร่วมของชุมชนด้านการบริหารงาน ทั่วไป มีส่วนร่วมมากได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย กำอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน ผล และการบริหารงบประมาณซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัมพันธ์ อุปลา (2541) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่าปัญหาที่สำคัญคือชุมชนเข้าใจว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีนุชนสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจกำหนดนโยบายของโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่สำคัญ คือการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน ชุมชนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม และปัญหาอันดับที่สามคือ การมีส่วนร่วมประชุมให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการวางแผนกำหนดนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภพ จันทรา (2540) ได้วิจัยเรื่องการบริหารโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผนพบว่า การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจากการสัมภาษณ์ ผู้นำหมู่บ้านพบว่า ส่วนใหญ่ไม่ทราบนโยบายและแผนงานโครงการที่มีต่อชุมชน ชุมชนควรมีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือที่จะทำได้และดำเนินการ ให้จริงจึงสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 จากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการ คือ เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมประชุมเพื่อแจ้งนโยบายให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการสำรวจแหล่งเรียนรู้และคัดเลือกวิทยากร ในท้องถิ่น และจัดให้มีการศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตร สอดคล้องงานวิจัย คณิต ไชยลังการ (2546) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนไตรมิตร อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การจัดทำแผนการดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลและการรายงานผลโดยได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาควรเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือทุกครั้ง สม่่าเสมอและควรมีส่วนร่วมมากขึ้นในเรื่องที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วศินี พิเศษ (2545) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคลากรหลักสูตรในโรงเรียน สังกัดเทศบาล จังหวัดพิจิตร พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการบริหารและบริการหลักสูตร ควรจัดให้มีกิจกรรมในการ

จัดวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของการบริหาร ในด้านการดำเนินงาน การใช้หลักสูตรควรจัดให้มีกิจกรรมในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ควรจัดให้มีกิจกรรมในการจัดตั้งศูนย์วิชาการและบริการทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงบประมาณ คือ ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เข้าร่วมวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ผู้บริหารแจ้งรายรับ รายจ่ายของสถานศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ แต่งตั้งคณะกรรมการวางแผนและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมจัดหาทุนและระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สอดคล้องกับงานวิจัยของถาวร สุขนพกิจ (2545) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารงานด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านงานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด โดยทุกงานอยู่ในระดับมาก คือ งานเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ งานการให้บริการชุมชน งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิฯ งานประชาสัมพันธ์ และงานรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศักกราช ฟ้าขาว (2540) ได้วิจัยเรื่องการปฏิรูปการบริหารการศึกษาตามธรรมชาติของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารการศึกษา คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่าในสภาพปัจจุบันควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในรูปแบบคณะกรรมการมากกว่าการให้จัดการศึกษาได้โดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางการศึกษาสูง มีมนุษยสัมพันธ์ ควรส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ควรบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภูมิสำเนาอยู่ในชุมชนนั้น ๆ รัฐควรสนับสนุนงบประมาณให้คณะกรรมการระดับต่าง ๆ มากขึ้น ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย การมีส่วนร่วมของชุมชนควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในองค์คณะบุคคล ที่มาขององค์คณะบุคคลควรมาจากสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ปฏิบัติ ครูอาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นและมีความหลากหลาย รัฐควรปฏิรูปการบริหารการศึกษาอย่างจริงจัง

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมการบริหารงานบุคคล คือ ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมวางแผนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพ ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมประเมินโครงการและกิจกรรมของโรงเรียน ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เช่นการจัดนิทรรศการของโรงเรียน ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคัดเลือกบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น และศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็นพฤติกรรมของครูที่ชุมชนต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมพันธ์ อุปลา (2541) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า ชุมชนเข้าใจว่าภารกิจการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ บุคลากรในโรงเรียนควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และชุมชนควรมีส่วนร่วมรับรู้การตัดสินใจและการกำหนดนโยบายของโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบต่อแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากกว่าด้านอื่น ๆ ปัญหาที่สำคัญคือ เมื่อมีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนมักไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนใหญ่จะคล้อยตามประธานในที่ประชุม และโรงเรียนต้องยอมรับในความสามารถในการตัดสินใจของคณะกรรมการโรงเรียนให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สำราญ หาญประเสริฐ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอภูเวียงจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะความต้องการให้เด็กได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วถึงทุกคน และมีคุณภาพได้มาตรฐาน กรรมการจากชุมชน จากครูและผู้บริหารโรงเรียนความต้องการมากเช่นเดียวกัน โรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อบทบาทและหน้าที่ของกรรมการสถานศึกษาให้มากขึ้น ควรจัดให้มีระบบพัฒนาศักยภาพของกรรมการสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ควรเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติหน้าที่ทุกด้านอย่างจริงจังและต่อเนื่องควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการคัดเลือกกรรมการสถานศึกษาให้สามารถดึง คนดี คนเก่ง เข้าสู่ระบบได้

4. รูปแบบการบริหารงานทั่วไป คือ ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาเข้าร่วมสำรวจปัญหาและความต้องการในการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายในการบริหารสถานศึกษา ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมประชุมวางแผนกำหนดนโยบายการดำเนินงานของสถานศึกษา ศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมแสดงความคิดเห็น/ให้ข้อมูล/คำปรึกษาเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของโรงเรียน แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นคณะกรรมการ

ประเมินภายในของสถานศึกษา เชิญคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นคณะกรรมการช่วยควบคุม กำกับติดตามการจัดกิจกรรมในโรงเรียน และสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายคณะกรรมการ สถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุมาศ บุญอินทร์ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมของชุมชนประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจ การ ให้ความสนับสนุนและร่วมดำเนินงาน การตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานของโรงเรียน และการมีส่วนร่วมรับบริการและรับประโยชน์จากโรงเรียน ส่วนบทบาทคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการจัดการศึกษาเพื่อชุมชน มีความสอดคล้องกับระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 แยกเป็นกลุ่ม ประเด็นคือ การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบในการ บริหารจัดการ การกำกับและติดตามการดำเนินงานทั้งทางตรงและทางอ้อม การระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การเป็นวิทยากรบุคคลภายนอกและการประสานงาน การประชาสัมพันธ์ ข้อค้นพบที่แตกต่างจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 คือ คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทโดดเด่นด้านการพัฒนา อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเกิด ครุเจริญ (2544) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูใน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่นที่มีต่อ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ คณะกรรมการควรได้ศึกษาทำความเข้าใจใน เรื่องบทบาทหน้าที่ของตน และรัฐควรจัดการอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการ กรรมการควร เสียสละเวลาให้สถานศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะควรเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง และรัฐควรจัดค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3 ผู้วิจัยมี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรมีการจัดการศึกษาคูณานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา การประกันคุณภาพของสถานศึกษา การใช้แหล่งเรียนรู้และการใช้สื่อ ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารงบประมาณ ควรมีการประชุมเกี่ยวกับเรื่องการเงินของโรงเรียนทั้งเงินในระบบและเงินนอกระบบเพื่อให้กรรมการสถานศึกษารับทราบและควรมีการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าเพื่อจัดตั้งกองทุนของโรงเรียน

1.3 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากรรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาไปศึกษาอบรม เพื่อพัฒนาบุคลากรรวมถึงสั่งอำนาจความสะอาดของบุคลากรในโรงเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.4 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาด้านการบริหารทั่วไป ควรสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่าต้องการมีส่วนร่วมในเรื่องใดบ้าง

2.3 ควรวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป